গণতন্ত্র নাগৰিক আৰু নাগৰিকত্ব

অৰ্থনীতি আৰু ৰাজনীতি খণ্ড

১। চমু উত্তৰ লিখা—

(ক) গণতন্ত্ৰৰ অৰ্থ কি ?

উত্তৰঃ ‘ গণ ’ শব্দটোৰ অৰ্থ হ’ল ‘জনসাধাৰণ’ আৰু ‘তন্ত্ৰ’ৰ অৰ্থ হ’ল ‘শাসন ’ । অৰ্থাৎ জনগণৰ শাসনকেই গণতন্ত্ৰ বা◌েল । যিখন দেশৰ শাসন ব্যৱস্থা জনসাধাৰণৰ হাতত ন্যস্ত থাকে সেইখনেই গণতান্ত্ৰিক দেশ ।

(খ) গণতন্ত্ৰৰ কেই প্ৰকাৰৰ ?

উত্তৰঃ গণতন্ত্ৰ দুই প্ৰকাৰ ।

(গ) ‘নাগৰিক’ শব্দৰ অৰ্থ কি ?

উত্তৰঃ যি ব্যক্তিয়ে এখন দেশত স্থায়ীভাৱে বসবাসকৰি সেই দেশৰ সকলা◌ে অধিকাৰ ভা◌েগ কৰে তেনে ব্যক্তিক নাগৰিক বা◌েল ।

(ঘ) বিদেশী মানে কি ?

উত্তৰঃ যেতিয়া কোনা◌ে ব্যক্তিয়ে আন কোনা◌ে ৰাষ্ট্ৰত থাকি সেই ৰাষ্ট্ৰৰ পেটৰ অধিকাৰ ভা◌েগ কৰে তেনে লা◌েক বিদেশী বা◌েল । বিদেশীলা◌েক নিজৰ দেশৰ বাহিৰে অন্য দেশৰ প্ৰতি আনুগত্য প্ৰকাশ কৰিবলৈ বাধ্য নহয় ।

প্ৰশ্ন ২। উত্তৰ লিখা :

(ক) গণতন্ত্ৰ উল্লেখযা◌েগ্য বৈশিষ্ট্যসমূহ কি কি ?

উত্তৰঃ গণতন্ত্ৰৰ কেইটিমান উল্লেখযা◌েগ্য বৈশিষ্ট্য আছে । সেই বৈশিষ্ট্য সমূহ হ’ল

(১) গণতন্ত্ৰৰ দৃষ্টিত সকলো মানুহ সমান । সেয়েহে এই ব্যৱস্থাই জাতি , বৰ্ণ , ধৰ্ম , ভাষা , লিংগ নিৰ্বিশেষে সকলা◌েক সাঙুৰি লয় ।

(২) এই শাসন ব্যৱস্থাত জনসাধাৰণে পোনপটীয়াকৈ বা পৰোক্ষভাৱে অংশগ্ৰহণ কৰে ।

(৩) নিৰ্বাচন গণতন্ত্ৰৰ এক অপৰিহাৰ্য অংগ ।

(৪) নিৰ্বাচনত উচ্চ নীচ , ধনী – দুখীয়া নিৰ্বিশেষে সকলোৱে একোটাকৈ ভোটদানৰ মাজত সমতা স্থাপন কৰে ।

(৫) এই ব্যৱস্থাত নিৰ্দিষ্ট সময়ৰ অন্তৰে অন্তৰে নিৰ্বাচন অনুষ্ঠিত হয় য'ত প্ৰাপ্তবয়স্কসকলে নিজৰ ভোটাধিকাৰ সাব্যস্ত কৰে ।

(৬) গণতান্ত্ৰিক ব্যৱস্থাত কেইবাটাও ৰাজনৈতিক দল থাকে ।

(৭) জনসাধাৰণৰ মতৰ ওপৰত গণতান্ত্ৰিক চৰকাৰ প্ৰতিষ্ঠিত । চৰকাৰৰ নীতিসমূহ জনমতৰ বিৰুদ্ধে গ'লে জনসাধাৰণে সাংবধানিক আৰু শান্তিপূৰ্ণ উপায়েৰে চৰকাৰ পৰিৱৰ্তন কৰিব পাৰে ।

(৮) বিৰোধী দলে গণতন্ত্ৰত বিশেষ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰে ।

(৯) গণতন্ত্ৰ এক জনকল্যাণমুখী ব্যৱস্থা ।

(খ) প্ৰত্যক্ষ গণতন্ত্ৰ আৰু পৰোক্ষ গণতন্ত্ৰ কাক বোলে ?

উত্তৰঃ **প্ৰত্যক্ষ গণতন্ত্ৰ :-** যি গণতন্ত্ৰত জনসাধাৰণে চৰকাৰৰ শাসন ব্যৱস্থাত পোনপটীয়াকৈ অংশ গ্ৰহণ কৰে তেনে ব্যৱস্থাক প্ৰত্যক্ষ গণতন্ত্ৰ বোলে ।

পৰোক্ষ গণতন্ত্ৰ :- যি গণতন্ত্ৰত জনসাধাৰণে প্ৰত্যক্ষভাৱে চৰকাৰ পৰিচালনা নকৰি তেওঁলোকে সময়ে সময়ে নিৰ্বাচন কৰি দিয়া প্ৰতিনিধিসকলৰ দ্বাৰা চৰকাৰ পৰিচালনা কৰা হয় তাকে পৰোক্ষ গণতন্ত্ৰ বোলে ।

(গ) এজন বিদেশী লোকে ভাৰতবৰ্ষৰ নাগৰিকত্ব কেনেদৰে লাভ কৰিব পাৰে ?

উত্তৰঃ বিদেশী এজনে নিগাজীকৈ ভাৰতত থাকিব বিচাৰিলে দেশীয়কৰণ পদ্ধতিৰে ভাৰতৰ নাগৰিকত্ব লাভ কৰিব পাৰে ।

(ঘ) পৌৰ অধিকাৰ সমূহ কি কি ?

উত্তৰঃ পৌৰ অধিকাৰসমূহ হ'ল — জীৱন ৰক্ষাৰ অধিকাৰ , মতামত প্ৰকাশৰ অধিকাৰ , ব্যক্তিগত স্বাধীনতাৰ অধিকাৰ , শিক্ষাৰ অধিকাৰ আদি ।

(ঙ) এজন নাগৰিক কেনেকৈ নাগৰিকত্বৰ পৰা বঞ্চিত হ'ব পাৰে ?

উত্তৰঃ এজন নাগৰিকত্বৰ পৰা বঞ্চিত হ'ব পৰা কাৰণসমূহ হ'ল—

(১) সৈন্য বাহিনীৰ পৰা পলায়ন কৰিলে ।

(২) ৰাষ্ট্ৰবিৰোধী কাম কৰিলে ।

(৩) অনুমতি নোলোৱাকৈ অন্য ৰাষ্ট্ৰৰ উপাধি ল'লে ।

(৪) ভাৰতীয় ছোৱালীয়ে অন্য দেশৰ নাগৰিকক বিয়া কৰাই সেই দেশৰ নাগৰিকত্ব লাভ কৰিলে ।

(৫) বহুত দিন একেৰাহে নিজৰ দেশত অনুপস্থিত থাকিলে ।

৩। খালী ঠাই পূৰ কৰা :

(ক) ভাৰতীয় গণতন্ত্ৰত প্ৰত্যেক নাগৰিকৰ .... ভোট দিয়াৰ অধিকাৰ আছে ।

উত্তৰঃ ভাৰতীয় গণতন্ত্ৰত প্ৰত্যেক নাগৰিকৰ **একোটাকৈ** ভোট দিয়াৰ অধিকাৰ আছে ।

(খ) ....ৰ ওপৰত গণতান্ত্ৰিক চৰকাৰ প্ৰতিষ্ঠিত ।

উত্তৰঃ **জনসাধাৰণ** ৰ মতৰ ৰ ওপৰত গণতান্ত্ৰিক চৰকাৰ প্ৰতিষ্ঠিত ।

(গ) বিদেশীসকলে ....অধিকাৰ ভোগ কৰিব নোৱাৰে ।

উত্তৰঃ বিদেশীসকলে **ৰাজনৈতিক** অধিকাৰ ভোগ কৰিব নোৱাৰে ।

(ঘ) এজন ব্যক্তিয়ে ....বছৰ বয়সত ভোটাধিকাৰ লাভ কৰে।

উত্তৰঃ এজন ব্যক্তিয়ে **১৮** বছৰ বয়সত ভাোটাধিকাৰ লাভ কৰে।

(ঙ) চিকিমৰ জনসাধাৰণে ....ৰ জৰিয়তে ভাৰতীয় নাগৰিকত্ব লাভ কৰিছে ।

উত্তৰঃ চিকিমৰ জনসাধাৰণে **ৰাজ্যক্ষেত্ৰ** ৰ জৰিয়তে ভাৰতীয় নাগৰিকত্ব লাভ কৰিছে ।

প্ৰশ্ন ৪। শুদ্ধ উত্তৰটো বাছি উলিওৱা

(ক) এজন বিদেশীয়ে পৌৰ অধিকাৰ / ৰাজনৈতিক অধিকাৰ লাভ কৰে ।

উত্তৰঃ এজন বিদেশীয়ে পৌৰ অধিকাৰ লাভ কৰে ।

(খ) এজন নাগৰিকে দেশৰ হকে কাম কৰিলে / ৰাষ্ট্ৰ বিৰাোধী কাম কৰিলে নাগৰিকত্ব বিলাোপ হ'ব পাৰে ।

উত্তৰঃ এজন নাগৰিকে ৰাষ্ট্ৰ বিৰাোধী কাম কৰিলে নাগৰিকত্ব লাোপ হ'ব পাৰে ।

(গ) গণতন্ত্ৰিক চৰকাৰ হ'ল প্ৰতিনিধি মূলক চৰকাৰ / স্বেচ্ছাচাৰী চৰকাৰ।

উত্তৰঃ গণতন্ত্ৰিক চৰকাৰ হ'ল প্ৰতিনিধি মূলক চৰকাৰ।

(ঘ) দেশৰ নাগৰিকে নিজৰ দেশৰ প্ৰতি আনুগত্য প্ৰকাশ নকৰে / আনুগত্য প্ৰকাশ কৰে ।

উত্তৰঃ দেশৰ নাগৰিকে নিজৰ দেশৰ প্ৰতি আনুগত্য প্ৰকাশ নকৰে ।

প্ৰশ্ন ৫। প্ৰকল্প

তাোমালাোকৰ পৰিয়ালৰ কোনাো লাোকৰ নাম ভাোটাৰ তালিকাত নাথাকিলে কেনেধৰণৰ ব্যৱস্থা ল'ব লাগিব শিক্ষক আৰু অভিভাৱকৰ সহায়ত বুজি লৈ তেওঁৰ নাম তালিকাভুক্ত হাোৱাটো নিশ্চিত কৰা ।

উত্তৰঃ ছাত্ৰ-ছাত্ৰয়ে নিজেই চেষ্টা কৰা ।